

SAMEN GELOVEN SAMEN DELEN

In deze nieuwsbrief leest u een uitgebreid verslag van de ontwikkelingen in Noord-Oost Hongarije. Daar, in en rond Göncruszka, ondersteunt Fundament een aantal projecten. Wat zijn de ontwikkelingen geweest in het afgelopen jaar? Dominee Levente Sohajda schrijft over onze samenwerking en over alle recente ontwikkelingen.

Beste zusters en broeders
in Nederland!

Elk verhaal in de Bijbel kan worden gelezen vanuit het gezichtspunt van actie en reactie. Actie: boven alles is het onze God die spreekt, creëert en handelt. Reactie: wat kunnen mensen daar vervolgens mee doen in het eenvoudige dagelijkse leven? Als wij terugkijken naar onze eigen geschiedenis, dan erkennen wij een weldadige en royale actie van onze hemelse Vader. Hij heeft ons op wonderlijke manieren aan beide kanten - vanuit Hongarije en Nederland - begeleidt, zodat we samen een glimp van het koninkrijk van God konden opvangen.

Als ik me niet vergis, hoorde ik in 2008 voor het eerst over een speciale stichting in Nederland die gewoon klaar staat om te helpen, om een relatie op te bouwen met een Gereformeerde kerk in Hongarije in gebieden waar diepe armoede heerst. Op dat moment hadden we geen plan hoe en wat we precies zouden willen doen. Zo werkt onze, typisch Hongaarse plan-economie: het komt zoals het komt. Wat we wel wisten, was dat we in ieder geval elkaar kunnen gaan leren kennen, ontmoeten en inspireren en al het andere zal God wel met ons gaan doen. En zo was het ook echt! We hadden eenvoudige dingen gepland, maar God wilde een beetje meer. We kunnen terugkij-

ken op veel gezamenlijke momenten van blijheid, op het vertellen van verhalen aan elkaar zonder voldoende taalvaardigheid, op mooie avonden samen, waarop we gewoon probeer-

Het klimschip

ER MAG DUS ÉÉN NAAM NIET ONTBREKEN DIE AL DIE TIJD CENTRAAL STAAT, NAMELIJK JEZUS CHRISTUS.

den om zonder taal mensen dicht bij elkaar te brengen. Er zijn volksdansen gedanst, grappen gemaakt met handen en voeten en steeds weer hebben we samen gebouwd. Er zouden natuurlijk heel wat namen genoemd kunnen worden van deelnemers aan allerlei acties. Te denken valt aan kerkelijke gemeenteleden, jongeren, bewogen en meelevende particulieren die zich wilden inzetten. Zo is er als het ware "uit het niets" een jeugdkamp in Hejce ontstaan. Er is heel veel kleding voor kinderen en jongeren ingezameld voor onze opvang in Vilmány. Er kwam hulp om diesel te bekostigen, zodat kinderen uit 22 dorpen opgehaald konden worden voor onze kinderkampen en voor school. Geïnspireerde mensen bedachten manieren om onze honing naar Nederland te brengen, om mee te werken aan zomerkampen voor kinderen en om pedagogische en pastorale begeleiding voor Roma-jongeren mogelijk te maken.

TALENTUM-SCHOOL

Dit was van tevoren allemaal niet gepland, maar het is gebeurd. We hopen dat onze God het waardig keurt in zijn genadige blik. Elke ontmoeting heeft nieuwe inspiratie, nieuwe wegen, moed en hoop gebracht om iets uit het niets te halen. Of beter gezegd: om te laten gebeuren wat onze Heer met ons doet hier in de periferie van Hongarije. Zo hadden we het niet gepland, maar door Gods genade kon-

den we ineens een school stichten in Göncruszka met 16 kinderen en 2 leerkrachten. Bij elk bezoek hebben we zoveel geleerd, bijvoorbeeld hoe je anders kunt denken over pedagogiek, hoe men een gelukkig leertraject kan aanbieden aan kinderen met verschillende handicaps. Ik weet niet precies hoe het precies gekomen is, maar de school is als het ware zelf gekweekt en vandaag gaan in totaal 234 kinderen naar de Talentum-school en naar de kleuterschool, er zijn 18 pedagogen, er is ondersteunend personeel, speciale begeleiders voor kinderen met een leerachterstand en voor kunstzinnige vorming. Zij helpen ons allemaal bij de actie waarvoor God heeft gezorgd.

Zo werd uiteindelijk het gemeenschappelijke verhaal van Göncruszka en stichting Fundament van de afgelopen jaren een reactie van ons op wat God veroorzaakte in zijn actie. Er mag dus één naam niet ontbreken die al die tijd centraal staat, namelijk Jezus Christus. Hij riep ons en vertelde ons onderweg hoe we jou en elkaar in een gezamenlijke actie hebben leren kennen. Soli Deo Gloria!

Ook het jaar 2021 beleefden we in deze actie van onze God. In Göncruszka waren de basisschool en de kleuterschool door corona vanaf half maart gesloten. De schoolkinderen hebben vanaf die tijd geen persoonlijke lessen

gehad - alleen thuisonderwijs. Dat was niet altijd even makkelijk, want niet alle gezinnen hebben laptops of computers. Vaak moest de taak dan op papier worden gedaan. Toen begon de zomervakantie half juni. De kinderen hebben dus hun leerkrachten en medescholieren zes maanden niet ontmoet. Op 1 september begon het nieuwe schooljaar en konden ze weer terug naar school.

WERKZAAMHEDEN

Tijdens coronatijd is er intensief verder geklust en gebouwd! De kleuterschool heeft een geweldig schip gekregen om te beklimmen. Het is gebouwd door dhr. Kalman en zijn helpers. Als je dan uiteindelijk genoeg hebt van al dat klimmen, dan kun je via de groene glijbaan eraf om ergens anders verder te spelen. Een geweldige plek is dit geworden!

Op de kleuterschool wordt nu ook gebruik gemaakt van een kleine rioolwaterzuiveringsinstallatie. Göncruszka heeft geen riolering. Het afvalwater wordt opgevangen in putten en weggevoerd als de put vol is. Tot nu toe werd er in de kleuterschool voor de kinderen gekookt. Vanwege het oplopende vet kon tot nu toe geen biologische rioolwaterzuiveringsinstallatie geïnstalleerd worden, zoals al wel in de Talentum-school is gebeurd. Het koken in de kleuterschool is nu gestopt. Voor alle kinderen wordt tegenwoordig gekookt in de sociale keukens. Dus hebben we nu onze eigen rioolwaterzuiveringsinstallatie in de kleuterschool.

Het belangrijkste project is al maanden de sociale keukens. Dit project heeft de mooie naam Tejjel Mézzel (Melk & Honing) gekregen. Het is inmiddels zo goed als klaar. Deze foto is van vorig jaar augustus. Vanaf half augustus 2020 is daar gekookt - proefkoken - alleen voor de 40 kleuters. Vanaf de start van vorig schooljaar, september 2020, lunchen alle 180 scholieren en 50 kleuters (230 kinderen dus) + leerkrachten en medewerkers daar. Ook is daar in de sociale keukens 'znüni' (klein ontbijt om 9.30 uur) en 'zvieri' (15.00 uur voor middagmaaltijd) beschikbaar voor iedereen. Dit is vooral belangrijk voor kinderen die alleen op school en op de kleuterschool eten omdat er thuis geen eten is. De grote keukenapparatuur is ingebouwd. Iedereen die in deze keukens werkt en helpt, maakt nu kennis met de bediening van kookplaten en kuipen, steamers en afwasmachines. De grote dure apparaten en alle extra elektrische kabels voor deze grote apparaten konden alleen worden gefinancierd dankzij gulle donaties... ook uit Nederland. En dat weten de mensen in Göncruszka heel goed op waarde te schatten! Dus hartelijk bedankt voor alles wat via het doneren voor onze honing, via diverse inzamelingsacties en via directe donaties naar Göncruszka komt!

Veel hebben we ook zelf gemaakt, zoals de luiken voor het serveren van eten, of de toiletdeuren. En de hele binnen-dakconstructie, liefdevol en zorgvuldig ontworpen door dhr. Kalman (hobbyschrijver en sportleraar van de Talentum-school). Dit moet je gewoon zien en beleven. Een klein kijkje in de dakconstructie zie je op de foto.

Melk & Honing

De sociale keukens

Toiletdeuren

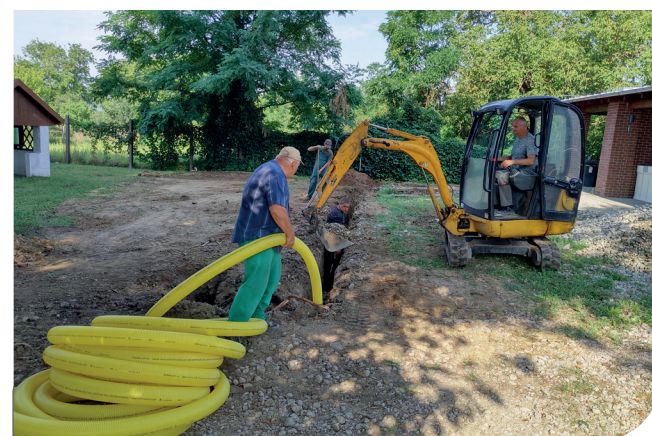
Luiken voor het serveren van eten

Dakconstructie

Rioolwaterzuiveringsinstallatie

Werkzaamheden aan de rioolwaterzuivering

Werkzaamheden buiten

Door de hoogte van de kamer is het aangenaam hier in de hete zomer. In de muren zijn verwarming en onder het pleisterwerk zogenaamde koellussen gelegd - in de winter voor verwarming en in de zomer voor verkoeling. Het is dus zeker de moeite waard om hier eens een bezoek te brengen, om dit alles te zien en te beleven. En natuurlijk om hier te eten. In de zomervakantie zijn er ook jongeren die op verschillende manieren meehelpen.

Er is veel werk verzet in en rond het schoolgebouw van Talentum. De brandweer eiste bijvoorbeeld dat de ramen in de gang van het oude schoolgedeelte tot op de vloer moesten, volgens de regelgeving. Dus moesten de oude ramen worden vervangen. Ook moest een toegangsdeur worden vervangen en moest de bliksembeveiliging worden uitgebreid. De speciale school-werkplaats is bijna klaar en de buitenspeeltoestellen werden uitgebreid en deels vervangen.

VILMÁNY

We reizen nu naar het buurdorp Vilmány. Nog steeds komen elke ochtend Roma-moeders en hun kleine kinderen naar ons opvanghuis. Daar wordt gepraat en gespeeld. Ook buiten wordt er gespeeld, zie de foto. Als er in de zomer geen school is, zijn er vaak oudere kinderen die niet weten wat te doen met alle vrije tijd. In het opvanghuis krijgen ze

Verfwerk buiten

suggesties voor werk en voeding. Ook zijn er contactpersonen om samen te praten over wat hen bezighoudt. Dankzij ondersteuning konden op het dak zonnecellen geplaatst worden en twee zonneboilers in de kamers op de witte muur. Hierdoor kunnen de kamers in de winter snel opwarmen. Het mooie is dat die snel werken en alleen opwarmen als het nodig is.

De zondagse dienst vindt ook plaats in dit opvanghuis. De kerk ernaast kan helaas niet meer worden gebruikt omdat die te vervallen is. Eens per maand komt een vrouwelijke kinderarts hiernaartoe en adviseert moeders en kinderen. Daarvoor is een kamer op zolder ingericht. De moeders zijn erg blij met deze kans, want er is geen dokter in het dorp. Als een arts naar Vilmány komt, dan heeft deze geen tijd, omdat er zoveel mensen wachten op een beurt. De komst van de kinderarts was erg belangrijk voor mijn vrouw Zsuzsa. Zij is ook predikant en moet vaak kinderen begraven die niet tijdig medische zorg kregen. Zsuzsa is verantwoordelijk voor dit werk in Vilmány, dat ze al 15 jaar met veel liefde voor de Roma (of zigeuners – zoals ze zichzelf noemen) in het naburige dorp Vilmány doet. Er zijn jonge moeders die zich aansluiten bij de ochtendgroep met de naam “veilige start”. Dit kennen zij al jarenlang: sommigen van hen kwamen namelijk zelf ooit als kind naar ons opvanghuis om hier te spelen of taken uit te voeren. Voor Zsuzsa is dit een baan die veel kracht en energie vereist, maar het is heel belangrijk. Veel kleine stapjes zijn en worden er gezet.

Naast het opvanghuis van de kerkelijke gemeente in Vilmány staat de zeer oude pastorie. Die wordt tijdelijk gebruikt door allerlei verenigingen. Zsuzsa zou deze graag willen renoveren en gebruiken, voor het kweken van microgroenten of bijvoorbeeld voor een kinderartspraktijk. Maar het is nog niet duidelijk waar het geld vandaan zou kunnen komen. Hier in ieder geval een foto. Er zou veel vernieuwd moeten worden, inclusief het dak. Ook heeft deze pastorie een grote tuin, bijna alles is op dit moment ongebruikt.

Met ondersteuning van de landelijke gereformeerde hulporganisatie hier in Hongarije heeft de kerkelijke gemeente ook een nieuwe auto kunnen bemachtigen. Heel bruikbaar en geregeld nodig voor grotere transporten. Openbaar

Nieuwe ramen

vervoer is er in dit gebied nauwelijks. Iedereen is verbaasd dat ik zelf en wij als groep altijd het openbaar vervoer gebruiken. Het is zoeken naar goede verbindingen; die zijn zeldzaam maar ze zijn er wel.

LOCKDOWN

En dan de corona-lockdown, die was er ook in Hongarije, ook in Göncruzska. Zoals gezegd waren hier de basisschool en de kleuterschool gesloten, vonden de lessen online plaats of met werkbladen die door de leerkrachten aan de kinderen werden opgestuurd. Kerkdiensten mochten ook niet meer gevierd worden. Maar de kleine kerkelijke gemeente was bijzonder creatief. Elke zondag was er een online dienst, uitgezonden op Facebook. Elke zondag werden verschillende gemeenteleden betrokken via interviews over de vraag wat geloof betekent voor hun leven. Onze muzikantenfamilie, de muzikleraar en haar man, iemand van de schoolleiding, droegen muziek en liederen bij. Dit alles met inachtneming van de afstandsregels die golden in Hongarije. De belangstelling voor deze online diensten was zeer groot. Nu de diensten weer in de kerk plaatsvinden, is de opkomst bij de dienst bijna twee keer zo hoog als voor corona.

Door corona konden er ook geen kerkelijke lessen, geen (belijdenis)catechisaties worden gegeven. Vertraagd door de corona-onderbreking vond de belijdenisdienst in Göncruzska plaats op 12 juli: De 8 jonge vrouwen en 5 jonge mannen werden gevraagd naar alle 64 artikelen van de catechismus in de kerkdienst. Het is traditie in Hongarije om dit zo te doen. En ze wisten alles! De daaropvolgende persoonlijke zegen voor elk van hen was belangrijk omdat er een nieuw hoofdstuk in het leven voor deze jonge mensen wacht. Vanaf september is iedereen naar het gymnasium gegaan, op verschillende plaatsen. Doordeweeks verblijven ze in een studentenflat, omdat het gebrek aan openbaar vervoer het onmogelijk maakt om elke dag naar huis te komen. Een mooi nieuw begin.

Tenslotte, er is een officiële beurs-programma dat gaat gelukkig nog steeds door kan gaan. Daarmee worden jongeren gedurende 10 maanden per jaar met HUF 10.000 per maand ondersteund. Deze ondersteuning is dus alleen geldig voor de schoolmaanden waarin kosten worden gemaakt voor eten en drinken, inwoning, schoolmaterialen en transport. De jongeren zijn erg blij als ze aan dit beurs-programma mogen meedoen.

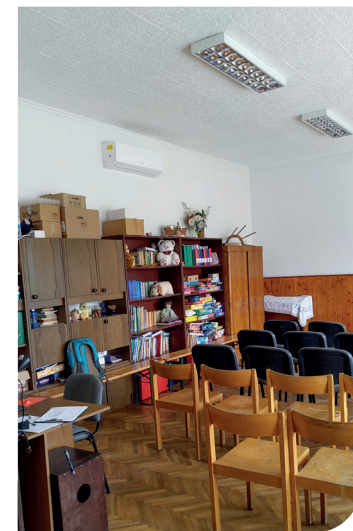
Tot zover het indrukwekkende verhaal van Levente Sohajda over kerk zijn in een arme omgeving in Hongarije in coronatijd. We zijn God dankbaar voor het feit dat wij samen mogen geloven en samen mogen delen van het vele goede dat Hij ons geeft.

Melk & Honing

Oudere jeugd

Zonneboilers in de kamers

De oude pastorie

Transportmiddel

Belijdenisdienst

KENNISMAKEN MET RUTGER

Rutger Heij

In deze nieuwsbrief mag ik mij voorstellen als nieuw bestuurslid van stichting Fundament. Vanaf voorjaar 2018 maak ik deel uit van het Landenteam, dit najaar ben ik gevraagd om in het bestuur plaats te nemen. Mijn naam is Rutger Heij, 46 jaar, getrouwd, kinderen. In het dagelijks leven ben ik predikant van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) in Heemse (Overijssel).

Wat mij boeit in het werk van stichting Fundament zijn de internationale kerk-contacten. Gods werk is wereldwijd en om daar iets van te mogen zien is bemoedigend. Omdat elke kerk zijn eenzijdigheden kent is het goed om in relaties met andere kerken opgescherpt te worden. Zo blijft het geheel van het evangelie in beeld en krijg je, in de spiegel van de ander, zicht op je eigen kerkelijke context.

Vlak voor de zomer van 2019 mocht ik als lid van het Landenteam een reis maken naar Roemenië. Vanuit Cluj-Napoca ging de reis naar Satu Mare in het Noorden, om vervolgens af te buigen naar het Oosten tot aan Targu Mures en dan weer terug naar Cluj. We bezochten verschillende pre-

dikanten die in Kampen gestudeerd hebben en ik kreeg een beeld van de Hongaars Gereformeerde kerken in de Roemeense context. De reis gaf ook stof tot nadenken: wat kan Fundament betekenen voor de Hongaars Gereformeerde kerken in Oost-Europa nu de nood van kerk-zijn achter het ijzeren gordijn verdwenen is?

De uitdaging als bestuurslid zit hem voor mij in het nadenken over de vraag hoe de relaties die stichting Fundament onderhoudt met de Hongaars Gereformeerde kerken in Oost-Europa vruchtbaar gemaakt kunnen worden voor zowel die kerken als voor de Gereformeerde Kerken in Nederland. Op basis van gelijkwaardigheid en respect voor elkaars -en de gedeelde- historie, en met ontzag voor wat de Heer van de kerk doet door Woord en Geest. Ik ben dankbaar voor de liefde voor de kerken in Oost-Europa die er in de achterban van Fundament leeft. Naast allerlei initiatieven vanuit lokale kerken en persoonlijke relaties is het goed dat er een overkoepelende organisatie is als Fundament.

COLOFON

Eindredactie:

Mevr. E. Dirkse-Bergwerff,
Rietvelddreef 44, 2992 HJ Barendrecht

Reacties/berichten Nieuwsbrief naar:

e-mail: secretarisfundament@outlook.com

Technische realisatie:

Treffend & Co, Veenendaal

Bestuur Stichting Fundament:

voorzitter: drs. A.T. Houwen
secretaris: mw. E. Dirkse-Bergwerff
penningmeester: J. G. de Leeuw
lid: ds. R.P. Heij
lid: ds. G. Meijer
lid: drs. K.L. Wierenga

Adressen Stichting Fundament:

post: postbus 499, 8000 AL Zwolle
e-mail: info@stichting-fundament.nl
website: www.stichting-fundament.nl

Adreswijziging naar:

donateurs@stichting-fundament.nl

Informatiemateriaal opvragen:

e-mail: secretarisfundament@outlook.com

Giften:

Bankrekening nr. NL72 INGB 0003 9756 27
t.n.v. Stichting Fundament, Zwolle

ANBI

Fundament is een ANBI-instelling, bij de Belastingdienst bekend onder "Stichting Fundament", vestigingsplaats Barendrecht. ANBI nr. 8136.56.503 Giften zijn fiscaal aftrekbaar.

Legaten:

Indien u een legaat wilt nalaten kunt u de volgende zinsnede in een testament laten opnemen: "Ik legateer vrij van rechten en kosten aan de Stichting Fundament (K.v.K. Utrecht 541179166) een bedrag €".

 Fundament *Iránytű*

Algemeen Nut
Beoogende Instelling
ANBI